

WILLIAM SHAKESPEARE - OTHELLO, MOUŘENÍN BENÁTSKÝ

LITERÁRNÍ TEORIE

Literární druh a žánr:

veršovaná divadelní hra; tragédie

Literární směr:

vytvořeno pravděpodobně kolem r. 1603 (poprvé uvedeno 1604) – střední období autorovy tvorby; alžbětinské drama; renesance

Slovní zásoba:

široká slovní zásoba; jasně zřetelné rozdíly mezi vznešenou řečí výše postavených lidí a běžným jazykem obyčejných lidí; občas se objevují vulgarismy

Rytmus, verš, rým:

blankvers (5-ti stopý nerýmovaný jamb) – typický Shakespearův styl

Text:

občas dlouhé myšlenkové monology některých postav

Postavy:

OTHELLO: původem Maur; černošský benátský vojévůdce; extrémně žárlivý a důvěřivý; DESDEMONA: tajná Othellova manželka; dcera senátora Brabantia; nevinná oběť intrik a Othellovy nepodložené žárlivosti; je věrná a čestná; JAGO: bezcharakterní, závistivý a intrikující lhář; pro svůj vlastní prospěch se ničeho neštítí; závidí Othellovi jeho postavení a neuznává ho kvůli jeho původu; manipuluje a využívá Roderiga pro své vlastní zájmy; CASSIO: Othellův zástupce; BIANCA: Cassiova milenká; kurtizána; EMÍLIE: Jagova žena; RODERIGO: benátský šlechtic; slepě poslouchá Jagovy příkazy a nechá se jím manipulovat; tajně miluje Othellovu ženu Desdemonu

Děj:

Othello je vojévůdcem (dříve mouřenín) ve službách Benátské republiky, jeho ženou je Desdemona (sňatek je z důvodu nesouhlasu otce Desdemony tajný) → Othello je vyslán bránit Kypr před tureckými výpady, Jago zatím intrikuje proti Cassiovi, kterého si Othello vybral jako svého zástupce → Jago přesvědčí Roderiga, aby se s nimi vypravil na Kypr → odploouvají i s Desdemonou → zastihne je velká bouře → po připlutí na Kypr je vítá Cassio, ale informuje je, že Othellova loď ještě nedorazila (bouře také rozehnala turecké loďstvo, takže hrozba konfliktu pominula) → večer dorazí i Othello a všichni oslavují, Roderigo však na Jagův popud vyvolá hádku s Cassiem → Jago v dalších dnech přesvědčuje Othella, že ho Desdemona podvádí s Cassiem, zároveň naaranžuje Desdemonin šátek (který dostala od Othella) do Cassiova pokoje → Othello vyzvídá u Desdemony, kde má šátek, který jí daroval → Desdemona neví a bojí se mu to říct, takže se vymlouvá → Othello Desdemoně vynadá, ta to však nechápe a je ze všeho velmi smutná → při rozhovoru s Emílií popírá, že by Othella podváděla → Jago s Roderigem se dozvídají, že Othello má být převelen do Benátek → Jago vymyslí plán → Roderigovi, který miluje Desdemonu, namlouvá, že pokud nezabije Cassia, který má Othella na Kypru zastoupit, Desdemona odjede z Kypru s Othellem → Roderigo chce, aby Desdemona zůstala s Othellem na Kypru, a tak se chystá zabít Cassia → pokus nevychází a oba leží zranění na zemi → přichází Jago a (překvapivě) doráží Roderiga → Cassio přežije, ale Othello mezitím ze žárlivosti uškrtní Desdemonu → když přijde Emílie, Othello jí říká, že ho Desdemona podváděla s Cassiem → Emílie mu to nevěří a ptá se, kdo mu o tom řekl → prý to byl její manžel Jago → když Jago s ostatními přichází na hrad, Emílie ho označí za pravého viníka a usvědčí ho ze všech intrik → Jago zabije Emílii a utíká, je však chycen → Othello si uvědomuje, co ve skutečnosti provedl a před všemi ostatními se probodává → Jago je uvězněn a Cassio, nový správce ostrova, mu slíbují tvrdý trest

Kompozice:

klasická antická kompoziční výstavba děje (expozice, kolize, krize, peripetie, katastrofa); většina postav umírá, včetně té hlavní (ta až na konci)

Prostor:

italské Benátky; Kypr

Čas:

15. století

Inscenace:

stejně jako mnoho jiných Shakespearových her se i tato hraje po celém světě dodnes

Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

nedozírné následky špatných lidských vlastností – závist, intrikářství, zmanipulovatelnost, atd.

LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

Anglie získává africká území Sierra Leone a Gambie (1588); fr. král Jindřich IV. vydává Edikt nantský a vyrovnává tím práva protestantů a katolíků (1598)

Základní principy fungování společnosti v dané době:

v Anglii nárůst běžné populace; nenávisť angl. společnosti vůči katolíkům; konec feudální společnosti a tvrdé práce nevolníků (většinou 1492-1789)

Kontext dalších druhů umění:

MALBA: El Greco (1541-1614) – malíř řeckého původu působící ve Španělsku

Kontext literárního vývoje:

alžbětinské drama; obecně šlo o anglickou renesanci

AUTOR

Život autora:

William Shakespeare (1564-1616) – významný angl. básník, dramatik a divadelní herec, klíčová postava evropského dramatu, angl. národní básník a člen Královské divadelní společnosti; nar. ve Stratfordu nad Avonou do bohaté rodiny; otec byl úspěšný rukavičkář a radní, matka dcerou velkostatkáře; gymnázium ve Stratfordu, brzy svatba s Anne Hathawayovou – 3 děti, poté odchod do Londýna; od r. 1591 se počítá 1. období jeho tvorby, kdy tvoří zejména komedie a anglická historická dramata; divadelní kariéra v divadle Globe; stal se jeho spolumajitelem a finančně se zajistil; pokračoval v tvorbě a zbohatl; r. 1601 začíná 2. období jeho tvorby, kdy do jeho děl vniká rozčarování a zklamání nad společností – začátek tvorby tragédií a sonetů; stal se velice známým; po r. 1606 přestával psát a natrvalo se vrátil do Stratfordu k manželce a dětem; kolem r. 1608 začíná 3. a poslední období jeho tvorby, charakteristické jeho odchodem do ústraní – smíruje se se životem a jeho díla z této doby nesou prvky jak komedie, tak tragédie (tzv. romance); r. 1613 divadlo Globe vyhořelo; zemřel r. 1616; celkem za svého života napsal 39 divadelních her, 154 sonetů, 2 dlouhé epické básně aj.; do celosvětového povědomí se jeho díla dostala až díky německým a francouzským překladům z 18. století; ZAJÍMAVOSTI: již za jeho života se vedly spory o autorství jeho děl (údajně nemohl být schopen vytvořit tolik děl za tak krátké období), které přetrvaly až do současnosti (spekuluje se o Francisu Baconovi, nejfantastičtější teorie hovoří mimo jiné o samotné královně Alžbětě); byl provázen kritikou ostatních (akademicky vzdělaných) dramatiků

Vlivy na dané dílo:

smrt syna v 11 letech (tragičnost v tvorbě); dílo bylo údajně inspirováno i reálnou osobou – maurským ambasadorem ve službách krále Alžběty; antika

Vlivy na jeho tvorbu:

smrt syna v 11 letech; Publius Ovidius Naso (čerpání z antiky); italská commedia dell' arte

Další autorova tvorba:

TRAGÉDIE: Král Lear, Romeo a Julie, Macbeth, Hamlet; KOMEDIE: Zkrocení zlé ženy; Kupec benátský; Veselé paničky windsorské; POEZIE: Sonety

Inspirace daným literárním dílem (film, dramatizace, aj.):

FILM: Othello (ruský film; 1955) – hraji: Sergej Bondarčuk, aj.; Othello (film Velké Británie; 1965) – hraji: Laurence Olivier, Maggie Smithová, aj.; Othello (TV film VB; 1990) – hraji: Ian McKellen, aj. + nové adaptace z let 1995 a 2001

LITERÁRNÍ KRITIKA

Dobová kritika díla a její proměny:

hra je řazena mezi autorova nejznámější a nejúspěšnější díla

Aktuálnost tématu a zpracování díla:

intrikářství (hlavní téma hry) a závist se poměrně často objevují i v dnešní době – aktuální prvky jsou tedy ve hře zcela jistě zastoupeny

SROVNÁNÍ

Srovnání s vybraným literárním dílem:

Hamlet (dílo od stejného autora - hl. hrdina také umírá až v samotném závěru)

---

tragédie - forma dramatu (divadelní hry) s vážným obsahem (největší rozvoj ve starém Řecku a Římě); hl. hrdina je vystaven konfliktu se svým osudem a nakonec umírá
renesance - umělecký sloh a historická epocha; 14.-17. stol.; zesvětštění (odklon od boha k člověku jako jednotlivci), individualismus, návrat k antice; kolébkou bylo italské město Florencie – poté rozvoj po celé Itálii a zbytku Evropy
alžbětinské drama - rozvoj divadla na konci 16. stol. v Anglii za vlády královny Alžběty I.; např. – Christopher Marlowe, Robert Greene, ale i W. Shakespeare
commedia dell' arte - divadelní žánr založený na improvizaci; rozkvět v Itálii v období baroka (cca konec 16. stol.-1. pol. 17. stol.);